

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשיב

ערב שבת-קודש
פרשת ויקרא / זכור
ז' באדר-ב ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

תחנון, ולא 'ועל הניסים', ויש לאומרו בברכת המזון
ב'הרחמן' (במקום הרחמן דשבת ויום-טוב): "הרחמן
הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים
ההם בזמן הזה, בימי מרדכי...".
ויש מחמירים לצאת ידי כל הדעות: ושולחין
מנות בימים י"ד, ט"ו וט"ז, וסעודת פורים עושים גם
בשבת, שמוסיפים סעודה אחת לשם פורים.

(המשנ"ב שציין שם בסופו, הוא בס"י תקכ"ט ס"ק יז).

ספרי-תורה, בראשון קוראים לשבעה עולים
בפרשת צו, ובשני למפטיר בפרשת בשלח "ויבוא
עמלק" (הקריאה דפורים). הפטרה: "כה אמר ה'
צבאות, פקדתי..." (הפטרת פרשת זכור).
ביום ראשון, ט"ז באדר: עושים סעודת פורים
(וגם מתנות-לאביונים¹³⁶) ומשלוה-מנות, ואין אומרים

(136) אם שכה, וגם תמיד - כי חייב לשתתם בסעודתו - ליקוטי-
שיחות כרך כא עמ' 490, 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' רצד

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעיה' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ז' באדר שני ה'תשס"ח – י"ד באדר שני ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' באדר-שני	ה'ל' נוקי ממון פרק יב-יד.	ה'ל' טומאת מת פרק ה.	מ"ע רמא.
ש"ק	ח' באדר-שני	ה'ל' גניבה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ו.	מל"ת רמד. מ"ע רלט.
א'	ט' באדר-שני	פרק ד-ו.	פרק ז.	מ"ע רח. מל"ת רעא. ערב.
ב'	י' באדר-שני	פרק ז-ט.	פרק ח.	מל"ת רמו. רמג.
ג'	יא באדר-שני	ה'ל' גילה ואבידה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מל"ת רמה.
ד'	י"ב באדר-שני	פרק ד-ו.	פרק י.	מל"ת רמו.
ה'	י"ג באדר-שני	פרק ז-ט.	פרק יא.	מל"ת רסה.
ו'	י"ד באדר-שני	פרק יב-י.	פרק יב.	מל"ת רסו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השרצה**	זמן ציצית ותפילין	זריחה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
ו', ז' באדר-ב	3.54	4.42	5.03	5.58	6.11	5.47.3	5.47.3	6.11
ש"ק, ח' באדר-ב	3.53	4.40	5.02	5.56	6.12	5.48.1	5.48.1	6.12
א', ט' באדר-ב	3.51	4.39	5.00	5.55	6.13	5.48.8	5.48.8	6.13
ב', י' באדר-ב	3.50	4.38	4.59	5.54	6.13	5.49.5	5.49.5	6.13
ג', י"א באדר-ב	3.48	4.36	4.58	5.53	6.14	5.50.2	5.50.2	6.14
ד', י"ב באדר-ב	3.47	4.35	4.57	5.51	6.15	5.50.9	5.50.9	6.15
ה', י"ג באדר-ב	3.46	4.34	4.55	5.50	6.15	5.51.6	5.51.6	6.15
ו', י"ד באדר-ב	3.44	4.32	4.54	5.49	6.16	5.52.3	5.52.3	6.16

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"י שם). שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
ויקרא / זכור	5: 11	6: 24	5: 26	6: 26	6: 25	5: 17	5: 28	6: 26
צו / שושן פורים	5: 16	6: 29	5: 31	6: 31	6: 30	5: 22	5: 33	6: 30

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מזכיר: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il אינטרנט: chabad@chabad.org דואר אלקטרוני: 03-9606169

היטל' והגור אבנט¹²⁴.

"שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום-טוב"¹²⁵.
 "בנוגע להתועדויות במשך המעתי-לעת דפורים, מתוך שמחה באופן ד'עד דלא ידע', אבל עם הגבלות כו', ובפרט בנוגע לתלמידים, ועל-דרך-זה בנוגע לכל בני-ישראל, כמדובר כמה פעמים שצריך להיות על-פי ההגבלות דתורת החסידות, ואין צורך להאריך בזה, כיוון שהדברים ידועים ומפורסמים, וגם בדפוס"¹²⁶.
 יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחז"ל והן (ועל-אחת-כמה-יזכמה) בארה"ק, על-דבר ההשתדלות שכל ענייני הפורים יהיו באופן ד'ברוב עם הדרת מלך'... בנוגע ל'משתה' ו'שמחה' - אף שכל אחד ואחד חוגג סעודת פורים בביתו, עם בני משפחתו... הרי יכולים להוסיף בשמחת פורים 'ברוב עם' לאחר הסעודה בביתו..."¹²⁷.

מנהג האדמו"ר - "מאמר דא"ח בתוך הסעודה"¹²⁹.
 הגזירה הידועה אודות ההגבלה בשתיית משקה - בתוקפה עומדת גם בפורים¹²⁸. היו פעמים שכ"ק אדמו"ר ביקש בהתועדות דפורים או דשבת-קודש שלאחריו¹²⁹, שעל-כל-פנים אחד המסובים יקיים 'עד דלא ידע' כפשוטו ו'יוציא' בזה ידי חובה את כל

124 ספר-המנהגים שם. והרבי נשיא דורנו לא חשב כובע זה.
 125 תורה אור צח,א. ספר-המנהגים שם ובעמ' 38, וש"נ. ועד"ז באג"ק ח"כ עמ' קסז.

126 'התועדויות' תש"ח ח"ב עמ' 372. אמנם היו פעמים שהורה הרבי לקיים 'עד-דלא-ידע' כפשוטו, אך ביחס לכוונת היתר הסתייגות מן כך לפני ה'גזירה' על משקה, ראה 'התועדויות' תשי"ב ח"ב עמ' 45, וכמוכן לאחריה גם כשהורה כ"ל [כגון בפורים תשל"א], וה'גזירה' הידועה להגבלה ב'משקה' נדחתה על-ידו לאותה שעה. וכנראה לזה הכוונה בשיחת ש"פ שמיני תשמ"א (הקטע השייך לזה נעקם גם בס' 'אשכילה בדרך תמים' עמ' 181). וראה 'אוצר' עמ' רב, ובכרך אלול-תשרי עמ' ססט-שע בקשר לשמחת-תורה.

127 סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 335. הרבי הסביר זאת (כנראה - את ההתועדות שלו) כיוון שגם בעד-דלא-ידע ניתן להגיע לדוגות נעלות יותר ('התועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1420 ואילך).

128 בספר-השיחות תשי"ז ח"א עמ' 351 הציע הרבי לערוך ג' התועדויות בקשר לימי הפורים, כדי שיהיו באופן של 'חזקה', עיי"ש.

129 כמפורש בכ"מ, וממה במענה ב'חידות' שנדפס בס' היכל-מנחם כרך ג עמ' רנח. וראה לעיל הערה 106.
 129 כגון 'התועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1478.

הציבור¹³⁰.

"פורים-תורה" איננו עניין של ליצנות ח"ו כטעות העולם, אלא שבמקום לדייק ולהתייגע על עומקם של דברים, מתעכבים על עניין שטחי יותר, עניין הקשור ומביא לידי הוספה בשמחה, אבל בכל אופן הרי זה עניין של "תורה", ככל ענייני התורה¹³¹.

בהתועדות פורים, נהג הרבי לעשות מגביית עבור 'קופת רבינו'¹³².

לקראת סיום ההתועדות נהג כ"ק אדמו"ר להזכיר אודות ההכנות למבצע פסח, כולל לדאוג למעות-חיתין, מזון ולבוש, כיוון שמיום הפורים עצמו מתחילים "שלושים יום לפני החג"¹³³.

נוהגים לנגן 'האָפּ קאַזאַק'¹³⁴.
 בחיפה בשנים רגילות קוראים את המגילה גם בט"ו, כי היא ספק מוקפת חומה¹³⁵.

סדר פורים המשולש בעיה"ק ירושלים ת"ו:
 ביום ו' י"ד באדר: קוראים את המגילה בברכותיה בלילה וביום - אחר קריאת המגילה בלילה אומרים ואתה קדוש - ונותנים מתנות לאביונים. אבל אין אומרים ועל הניסים, ואין קוראים בתורה.
 ביום שבת-קודש פרשת צו: אומרים "ועל הניסים" בתפילה ובכרכת-המזון, ומוציאים שני

130 ראה גם 'תורת-מנחם - התועדויות' (טו) תשט"ז ח"ב עמ' 145.

131 ביאור העניין במכתבו שנדפס ב'התועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 980.

132 'התועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1426.
 133 ספר-המנהגים שם, ומציין לספר-השיחות תורת-שלום עמ' 243.

134 (133) ש"ע אדמו"ה ז' סי' תכט ס"א. ראה התועדויות תשמ"ב ח"ב עמ' 977, תשד"מ ח"ב עמ' 1280, תשמ"ח ח"ב עמ' 303, תנש"א ח"ב עמ' 399, 339, ועוד.

135 ספר הניגונים, ניגון כד - שיחת פורים תשל"ב. לפעמים נזכר פורים בין הזמנים שבהם ניגנו את ניגון 'ארבע הבבות' של אדמו"ה ז' (שם, ניגון א). הרבי ציווה בקביעות לנגן לקראת סיום התועדות הפורים, ואחריו 'ניע זוריצ'ל'. פעמים שציווה לנגן גם 'קול יעיר' (שם, ניגון כג). - 'אוצר' עמ' רצב"ג.

135 (ונפקא מינה לעניין סעודה ומשלוח מנות לחומרא גם ביום ראשון) - הערה למכתב לכינוס השלוחים, ליקוטי-שיחות חכ"ט עמ' 423. זאת למרות שב'משנה ראשונה', בשיחות-קודש תשל"ז ח"ב ס"ע 7 (כמו בלוח ע"חיים), ציין רק שיש 'סברא' זאת.

מלחמה ליהודי בעמלק מיום יום

מדוע לא שייכת כיום מצוות מחיית עמלק בגשמיות, מדוע זכירת עמלק היא חובה על כל אחד ואחד בכל יום? • הלימוד מ"נזכרים ונעשים": כדי שיהיה כוח ב"עשייה" של מחיית עמלק, חייבת להיות "זכירה" לפני כן - בעבודת התפילה • נגד הקרירות של עמלק אי-אפשר להסתפק במלחמה של אתמול • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מזה מובן עד כמה נחוץ עניין זכירת עמלק, שהכול מחויבים בו.

ב. מחיית עמלק בגשמיות אינה שייכת עתה. יש דיעות שהמצווה מוטלת רק על המלך,² שעליו לגייס את ישראל למחות זרעו של עמלק. ואפילו לפי הדיעות שהמצווה מוטלת על כל אחד ואחד מישראל,³ הרי גם לפי שיטה זו, לא שייך עתה עניין מחיית עמלק בגשמיות - כי:

(א) עניין זה שייך רק בזמן שיד ישראל תקיפה. (ב) רק כשיודעים בכיור מיהו מזרעו של עמלק, אבל משבא סנחריב ובלבל את העולם, הולכין אחר הרוב, "וכל דפריש מרובא פריש".⁴

ורק כשיבוא משיח, שאז תהיה יד ישראל תקיפה,

- 1 זכור שתהי' שונה בפיד', והוכיחה בפה היא ע"י הקריאה בתורה (מהנחה בלתי מוגה).
- 2 ראה פירוש ר"י פערלא לסהמ"צ להרס"ג עשין נט (דף רסב) ומנין הפרשיות פרשא סא (דף ריח).
- 3 ולא רק על הציבור (מהנחה בלתי מוגה).
- 4 ברכות כה, א. וש"נ.

א. יש דיעות שקריאת פרשת זכור היא מדאורייתא,² מצד המצוות עשה ד"זכור את אשר עשה לך עמלק".³

נוסף להעשה ד"זכור", ישנו גם לאו - לא תשכח.⁴ וזהו גם אחד הטעמים לדיעות⁵ שגם נשים מחוייבות בזכירת עמלק, דכיוון שהן מחוייבות בהלאו, הרי הן במילא מחוייבות גם בהעשה.⁶

- 1 מכאן עד סוס"ב - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 387. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
- 2 שו"ע אר"ח סתרפ"ה ס"ז.
- 3 תצא כה, יז.
- 4 שם, יט.
- 5 ראה מנחת חינוך מצוה תרג (ובס' שנשמנו בארחות חיים (החדש) סתרפ"ה).
- 6 ועד שיש סברה שמחוייבות גם בקריאת פ' זכור (ראה בס' שנשמנו בהמועדים בהלכה (לרש"י זעווין) ע' קצב) - שכן, החידוש ד"זכור" לגבי "לא תשכח" הוא הוכיחה בפה, כדאיאת בספרי (עה"פ. וראה מגילה יח, א. ת"כ ר"פ בחוקות) "זכור את אשר עשה לך עמלק, יכול בלבך, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכיחת לב אמורה, הא מה אני מקיים

לפני שעה עשירית¹¹⁸ (באזור המרכז - 2:49). אם אי-אפשר¹¹⁹ - לעשותה עד זמן הדלקת הנרות, ואם יש אפשרות וצורך - פורש מפה ומקדש¹²⁰. גם בני ירושלים צריכים להרבות היום קצת במשתה ושמה¹²¹.

"טוב לעסוק מעט בתורה קודם הסעודה"¹²², רק מעט - כדי שלא יימשך בלימודו וישכח לקיים מצוות סעודת פורים¹²³.

"לנטילת ידיים, ברכות המוציא והמזון של סעודת פורים ואמירת הרא"ה, לבוש האדמו"ר" סויבלענע

בספר המנהגים שם הביא סתירה בדעת אדמו"ר¹²⁴ אם יש חיוב לאכול פת בפורים, עיי"ש.

118 שו"ע אדה"ו ס' רמט ס"ז.

119 אדמו"ר מהורש"ב בפורים תרס"ג בווינה החל את הסעודה בשעה 2:00 (סה"ש קיץ ת"ש עמ' 37). הרבי תיכנן זאת להתוועדות שלו בפורים תשי"ד, אם כי הדבר לא התקיים בפועל (ראה אג"ק ח"ח עמ' רמז. תורת מנחם התוועדותיות ח"א עמ' 120 ועמ' 130).

120 אם מתחילים את הסעודה אחר חצות, לכאורה עדיף להתפלל מנחה גדולה לפניה. אשה שהדליקה נרות או איש שקיבל שבת, צריכים להתנות שעכ"פ לענין הסעודה אינם מקבלים שבת (אם ההדלקה היא תוך חצי שעה לשקיעה, א"צ שהבעל יקבל שבת במקומה). אם יש צורך בכך, ניתן לקיים פורס מפה ומקדש ולהמשיך לאכול סעודת שבת*. בקצות השולחן (ס'י מזו בדה"ש ס"כ כב, ע"ש) פסק שבמקרה זה לא יאמר ועל הניסים בברכת המזון, אבל למעשה אומרים גם זאת (ראה הנסמן בשו"ע אדה"ו ס'י קפח במהדורה החדשה אות קנד).

אגב, בקביעות זו צ"ע במצוות החג אם אפשר לקיימן אחר השקיעה מספק כשלא קיימן לפני כן: מגילה (גזירה דרבה. ועסי' רס"א ס"א"ב ובלוח דבר בעתו), סעודה (לפני קידוש אסור, ואחריו - כבר יצא פורים), מנות ומתנות (רק במאכל - לצורך היום).

* אף בשו"ע אדמו"ר¹²⁵ (ס'י רעא סו"ס יא) שולל זאת לכתחילה לבעל נפש בגלל הספק אם לברך המוציא, הרי למעשה נהגו בכך חסידים בהתוועדות יו"ט בכל הדורות (ס'י המנהגים עמ' 57) וגם בני רבותינו (והרבי הפסיק זאת אצלו החל משמח"ת תשד"מ רק מפני הבלבול שלא נהגו שם כראוי - רישומה של שנה יומן ה'תשד"מ, עמ' 77, ובאם בטוחים שהכל ייעשה כדן, אין סיבה לשלול זאת. וכן פירסם השנה הרב ש"ב ש"י לוי, וכן נוהגים בפועל במשך השנים הרב ח"ש ש"י דייטש ועוד).

121 רמ"א ס'י תרצ"ה ס"ב. וראה הערת הגהמ"ח שו"ת מנחת יצחק ע"ז בלוח דבר בעתו.

122 רמ"א שם.

123 'שערי המועדים פורים' ס'י י.

האדמו"ר מקיים "משלוח-מנות" לשלושה אנשים (מאכל ומשקה)¹¹⁴. יש אומרים שמשלוח-מנות צריך להיות על-ידי שליח¹¹².

מנהג ישראל לשתף גם את הקטנים בכל ענייני הפורים¹¹³, ואדרבה - בעניינים מסויימים, כמו בהכאת המן ב'רעשנים' ובשאר דרכים, עיקר ה'רעש' נעשה על-ידי הקטנים, עם כל התמימות, החיות וההתלהבות האופייניות להם, וכן בנוגע למנהג "ללבוש פרצופים (מסכות) בפורים" שנעשה בעיקר על-ידי הקטנים¹¹⁴.

בימי הפורים נהגו הקטנים והקטנות ללבוש 'עטרה', ותבוא עליהם ברכה¹¹⁵. לעניין נתינת 'מחצית השקל' בירושלים ת"ת¹¹⁶ ראה הערה 38.

משתה ושמחה: סעודת פורים עושים לכתחילה בשחרית (דהיינו להתחיל בה לפני חצות. חצות היום באזור המרכז: 11:49), משום כבוד שבת¹¹⁷. אם אי-אפשר - להתחיל

111 ספר המנהגים שם. הרבי היה נוהג לשלוח בכל שנה לכהן, לוי וישראל קבועים. המשלוח הכול: אוזן-המן ממולא פרג, פרי ובקבוק יי"ש - הר"ח הר"ל גרונ, 'התקשרות' שם.

112 ראה שדיד'המ אסיפת דינים מערכת פורים סו"ס, מובא בליקוטי-שיחות כרך ל"ג עמ' 118 ועוד, וכן באחרונים. אך א"צ כדן שליחות ממש, וכמובא בסה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 302 ולהלן שמנהג ישראל לשלוח מנות ע"י התינוקות.

113 וכן שולחים על-ידיהם משלוח-מנות, ספר-השיחות תשמ"ח ח"א שם. ובמיוחד מתנות-לאביונים, ראה 'קדושת לוי' קדושה שנייה. ע"ד חינוך קטני קטנים בענייני פורים, ובפרט בצדקה - התוועדות תשמ"ז ח"ב עמ' 561.

114 כמובא בשו"ע, רמ"א אר"ח סו"ס תרצ"ו, שבשביל מנהג זה התירו כמה עניינים - 'התוועדות' תשד"מ ח"ב עמ' 1239, ועוד. ע"ד הצגות לבנות בפורים - ראה היכל-מנחם כרך ב עמ' קמה. בליקוטי-שיחות ח"א עמ' 279 באריכות, שלא יחזקו כלל הילדים בתפקיד 'המן', ובודאי שלא בהתלהבות.

115 'התוועדות' תשמ"ח ח"ב עמ' 484.

116 וכן בשאר מקומות שהם ספק מוקפות חומה יש לנהוג לחומרא. וכן להלן כשנכרה ירושלים.

117 לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א ס'י תרצ"ה ס"ב (אף שבשו"ע אדה"ו ס'י רמט נזכר רק ע"ד 'שעה עשירית'). שיחות-קודש תשל"ז עמ' 508, ושיחת ש"פ משפטים תשמ"א הנחת הת' סכ"ה. ובקצה"ש ס'י סט בבדה"ש ח' כ' שיש להקדימה ככל האפשר מפני כבוד השבת.

ויבררו מי מזרעו של עמלק - אזי ימחה מלך המשיח את כל העניינים דעמלק, "מאיש עד אשה וגו'¹⁰⁰. אמנם, כל זה הוא בגשמיות, אבל בעבודה הרוחנית, ישנו עניין זה גם עתה, שכל ישראל מחויבים בזכירת מעשה עמלק, ואפילו נשים שאינן יוצאות למלחמה, גם הן מחויבות בזה.

ומצוות זכירת עמלק אינה רק פעם אחת בחיים או פעם אחת בשנה¹⁰¹, אלא צריכה להיות בכל יום¹⁰², שזוהי הוראה עד כמה נוגע זכירת מעשה עמלק, ברוחניות על כל פנים, בעבודת השם, בכל הזמנים.

ג. ההוראה מהאמור:

בשעה שיהודי מתעורר באהבה ויראה, על-ידי ההתבוננות בגדולת הוי', שהיא הדרך לבוא לידי אהבה ויראה,

- כמו שכתב הרמב"ם¹⁰³ "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו ובראויו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ כו'"; ומאז שנתגלתה פנימיות התורה ותורת החסידות, הרי דווקא על-ידיה אפשר לבוא לידי אהבה ויראה -

הרי לאחר שיתבונן בגדולת הוי' ונתעורר באהבה ויראה פעם אחת, עלול הוא לחשוב שדי בכך.

על כך אומרים לו: "כל יומא ויומא עביד עבידתיה"¹⁰⁴. בכל יום יש צורך בעבודה חדשה, וכיוון שבכל יום יש צורך בעבודה חדשה, יש בכל יום גם התנגדות חדשה, באופן חדש ועם תחבולות חדשות כו',

[על דרך מה שכתבו התוספות¹⁰⁵ בביאור מאמר

רו"ל¹⁰⁶ "גדול המצווה ועושה" - "מפני שהוא דואג תמיד לבטל יצרו (כי יצרה-הרע מתגבר על המצווה להחטיאו)", והיינו מכיוון שהוא מצווה על זה, הרי היצרה-הרע מנגד לכך יותר, ובמילא יש צורך בעבודה גדולה יותר כדי לנצחו, ו"לפום צערא אגרא"¹⁰⁷], ולכן אין לו להסתפק בעבודתו ויגיעתו הקודמת, אלא עליו להתייגע בכל יום במיוחד, כדי לנצח את היצרה-הרע הממשיך תמיד בהתנגדותו.

ד. עניין זה הוא גם בנוגע לעבודה של זכירת עמלק בפרט:

ענינו¹⁰⁸ של עמלק ברוחניות הוא: "אשר קרך בדרך"¹⁰⁹, שמקור - כפירוש המדרש¹¹⁰ - בדרך התורה והמצוות. ונגד הקרירות של עמלק יש לנהל מלחמה בכל יום. לא די בכך שאתמול התחמם בלימוד התורה ובעבודת התפילה. גם היום עליו להמשיך ולנהל מלחמה נגד הקרירות של עמלק.

בכל יום, עוד לפני היציאה להתעסק עם עניני העולם, יש להתחמם ולנהל מלחמה נגד עמלק. ועניין זה צריך להיות בשעת התפילה¹¹¹. על-ידי ההתלהבות בתפילה יהיה בכוחו לנהל מלחמה עם עמלק בשעה שמתעסק בענייני העולם¹¹².

וזוהי הכנה למחית עמלק גם בגשמיות, שתהיה בביאת מלך המשיח במהרה בימינו.

* * *

(16) קידושין וע"ז שם. וש"נ.

(17) אבות פ"ה מ"א.

(18) מכאן עד סוף הסעיף - המשך השיחה המוגהת דלעיל (הערה 1).

(19) תצא כה, יח.

(20) נתחומא ס"פ תצא. פסיקתא דר"כ פ' זכור. הובא בפרש"י עה"פ.

(21) אם בברכת "אהבת עולם" (ראה שו"ע אדה"ז שבעה ע"ב), ואם באמירת "שש זכירות" (מהנחה בלתי מוגה).

(22) ועד"ז כאשר יוצא "מבית הכנסת לבית המדרש" (ברכות בסופה. וש"נ) ללמוד תורה - הרי כיוון שהתורה נתלבשה בעניינים גשמיים עד לטענות של שקר, כמו "שנים אוהזין בטלית כו'" (ב"מ בתחלתה), ו"המחליף פרה בחמור כו'" (שם ק, א במשנה) - יש ביכולתו של עמלק להאחזו שם ("אריינכאפן זיך דארטן"), ומצד הענין ד"אשר קרך" יכולים לבוא תוצאות מבהילות (מהנחה בלתי מוגה).

שחרית:

בשמונה-עשרה - ועל הניסים. אין אומרים תחנון ו'א"ל ארך אפיים'. חצי קדיש⁷⁵.

קוראים לשלושה עולים בפרשת בשלח "ויבוא עמלק" (שמות יז, ח"ט), שלושה פסוקים לכל אחד. "זכר עמלק" - קוראים זכר ואחר-כך זכר⁷⁹. מי שלא שמע פרשת זכור, יכוון בקריאה זו לצאת ידי חובת זכירת עמלק. מי שלא נתן עדיין לצדקה 'מחצית השקל' נותן זאת עכשיו⁸⁰.

ברית מילה: יש המלים לאחר קריאת המגילה⁹⁰.

"שמיעת וקריאת המגילה - בתפילין דרש"⁷⁹. קוראים את המגילה בשלוש ברכות, כולל 'שהחיינו'¹⁰⁰, כמו אמש (עיי'ן לעיל). בברכת 'שהחיינו' יכונו גם על המצוות: משלוח-מנות, מתנות-לאביונים וסעודת פורים⁷⁵.

לאחר קריאת המגילה מברכים 'הרב את ריבנו', ואומרים: שושנת יעקב. אשרי. ובא לציון. קדיש שלם. ואחר-כך מחזירים את ספר-התורה להיכל¹⁰¹. ואומרים 'בית יעקב'¹⁰², עד גמירא.

(98) לוח כולל-חב"ד, וראה דעת המג"א ס' תרצ"ד שזהו זמן נתינתה לכתחילה.

(99) כן נהג תמיד המוהל הרה"ח ר' יעקב-יוסף רסקין ע"ה ('התקשרות' גיליון מ עמ' 18) למול לאחר קריאת המגילה, כדעת תה"ד ס' רסו, ב"י בבדק-הבית יו"ד סו"ס רס"ב, שו"ת הרדב"ז ח"א ס' רנא, הפר"ח והגר"א סו"ס תרצ"ג והפרמ"ג סו"ס תרפ"ז, מנהג פרנקפורט שהובא בהנחה במהרי"ל דלהלן, ומנהג הספרדים כמובא בכף-החיים ס' תרצ"ג ס"ק ל. מאידך, בלוח כולל-חב"ד כתבו למול לפני קריאת המגילה (וצריך חיפוש אם כתבו כן גם בשנים שהוגה ע"י הרבי, וכן אם כל מה שלא תוקן או נחשב 'מוגה'), ע"פ הרמ"א שם במהרי"ל, וכן מנהג העולם האשכנזים כ"מ"ש המשנ"ב סו"ס תרפ"ז מהח"א. וראה 'ספר מהרי"ל - מנהגים' עמ' תכו, וש"נ. אוצר-הברית יש נוהגים לקרוא לתינוק הנימול או 'מרדכי', נסמן בנטעי-גביראל עמ' צה.

(100) ספר-המנהגים שם, 'אוצר' עמ' רסח, וש"נ.
(101) בסידורי תהילת-ה' נדפס: 'ומחזירין הספר-תורה וקוראין המגילה'. אך משנת תשל"ח ואילך נוספה שם בשולי הגיליון הערה שמנהגו כנ"ל. בס' שער-הכולל פ"א אות כב ס"ה ובס' חקרי מנהגים עמ' רכג נתבאר טעם ומקור מנהגו, עיי"ש. וראה 'אוצר' עמ' רסז. מנהג ישראל תורה סו"ס תרצ"ג.
(102) שער-הכולל שם אות כג.

שמחת פורים - חובתה לשמוח כל היום, ככתוב "ימי משתה ושמחה"¹⁰³.

במשך יום הפורים היה הרבי משתדל לאכול 'אוזן המן' ממולא פרג, לקיים מנהג ישראל בזה¹⁰⁴.

זמן קיום מצוות היום - עד השקיעה¹⁰⁵.

משלוח-מנות - חובה לשלוח שתי מנות מדברי-מאכל או משקאות לאדם אחד, איש לרעהו ואשה לרעותה¹⁰⁶. אין שולחים מנות לאבל (רח"ל) תוך שלושים ולאבל על הוריו תוך שנים-עשר חודש¹⁰⁷. האבל עצמו, אפילו תוך שבועה, חייב במשלוח-מנות, אך לא ישלח אלא מאכלים ולא מגדנות¹⁰⁸.

מתנות-לאביונים - חייב לתת לשני עניים פרוטה לכל אחד, ואפילו איש לאשה רשאי. והמרבח לשלוח מנות לרעים וצדקה לאביונים - משובח¹⁰⁹, ומוטב להרבות במתנות-לאביונים מאשר להרבות בסעודתו ובמשלוח-מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ולאמנות, ודומה לשכינה שאמר "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"¹¹⁰.

(103) 'שערי המועדים' - פורים, עמ' קמה.

(104) 'התקשרות' שם.

(105) זמן הסעודה ראה להלן בכותרת 'משתה ושמחה' ובהערות. לכתחילה לפני חצות כדלקמן בפנים, ואם יש צורך יש להעדיף להתחיל לפני 'שעה עשירית' (באזור המרכז: 15:00). ואם אחר, או כשעורכים סעודה לרבים ולא ניתן לקיימה מוקדם יותר, יעשה סעודתו אח"כ עד השקיעה.

(106) שו"ע ורמ"א ס' תרצ"ה ס"ד. אודות משלוח-מנות, ראה שיחות-קודש תשל"ו ח"א עמ' 565 ששיעורן לכתחילה כוית בכל מנה ועכ"פ כוית יחד. ולכתחילה שווין ביחד ב' פרוטות לפחות. ומציין לצפנת-פענח על הרמב"ם הל' מגילה פ"ב הט"ו, עיי"ש.

(107) כן הורה הרבי לפרסם שלא ישלחו לו בשנת האבלות (על אמו הרבנית חנה ע"ה, תשכ"ה) - נטיע-גביראל אבלות ח"ב פרק לה הע' יט ('מהרה"ח רי"ל שי' גורנו. ודלא כ"מ"ש בס' שבח-המועדים (תשנ"ג) פ"ד ס"ג], כדעת הרמ"א ס' תרצ"ו ס"ו. וכן על שאר קרובים תוך ל' - הוראת הרבי בשנת האבלות תשמ"ח (על הרבנית חיה-מושקא ע"ה, שם בשו"ת שבסוף הספר ס' ב).

(108) שו"ע ורמ"א ס' תרצ"ו ס"ב, מספר-חסידים ס' תשי"ג ומהרי"ל הלכות פורים (מהדורת מכון-ירושלים עמ' תלב). גשר-החיים ח"א עמ' רכת. רסא.

(109) לוח כולל-חב"ד, משו"ע ס' תרצ"ד ורמ"א סו"ס תרצ"ה. (110) ישעיהו נז, טו. רמב"ם פ"ב מהל' מגילה ה"ז.

'כאיגרת' עד סיום הקריאה⁸⁴.

הקורא יכוון להוציא ידי-חובה את כל השומעים והם יכוונו לצאת. אסור להפסיק עד לאחר ברכת "הרב את ריבנו"²⁷.

מי שלא הצליח לשמוע תיבה או פסוק, יקרא זאת מיד, וגם אם אינו יכול לעשות זאת מתוך מגילה כשרה - יקרא מיד בעצמו (עדיף מתוך חומש או מגילה מנוקדת, כדי שלא יטעה) עד מקום שהקורא אוזח בו, כדי שלא יצטרך לחפש קריאה אחרת כשרה החל מתיבה זו ואילך⁸⁵.

"מכים 'המן' כמה פעמים במשך הקריאה, במקום שנזכר 'המן' בתורה כלשהו: 'האגני', 'הרע' וכיוצא בזה"⁸⁶.

בקריאת המגילה קוראים כשתי המסורות: "להרוג ולאבר / ולהרוג ולאבר" (ח,יא). "ואיש לא עמד בפניהם / ואיש לא עמד לפניהם" (ט,ב)⁸⁷.

נוהגים לומר ארבעה פסוקים בקול רם: 'איש יהודי' (ב,א), 'ומרדכי יצא' (ח,טז), 'ליהודים' (ח,טז), 'כי מרדכי' (י,ג), והבעל-קורא חוזר וקורא אותם. עשרת בני המן צריך לקרוא בנשימה אחת, מהמילים 'חמש מאות איש' (טו,ו) עד לאחר תיבת 'עשרת' (ט,י). הציבור קורא אותם תחילה, והתינוקות מכין אז ולא כשהבעל-קורא קורא אותם! כמו בהזכרת המן⁸⁸.

"מנענעים את המגילה באמירת 'האיגרת הזאת' (טו,ו) ו'איגרת הפרורים הזאת השנית' (ט,כט)⁸⁹".

ס"ז, וכפ"חיים שם סוס"ק כב.

84) שם. וראה בכפ"חיים שם ס"ק קב ובשו"ת מהרי"ל, מהדורת מכון ירושלים, ס"ע נו. 'אוצר' עמ' רנה.

85) ראה שו"ע ס"י תר"צ ס"ג ו"נו"כ, משנה ברורה שם ס"ק יט.

86) ספר-המנהגים שם, וש"נ. בדרך-כלל היה הרבי מכה ברגלו (הימנית או השמאלית) בכל 'המן', ובמקום שנוכח באיזה תואר היתה ההכאה מורגשת יותר ובמשך זמן רב יותר. לפעמים הכה בחזק יותר ב'המן' שניגנו בו או ב'המן בן המדתא' (ראה ב'אוצר' עמ' רנו, ובה'תקשרות' בשנים קודמות).

הרבי הפגין הנאה וחיך בשעה שהילדים היו מרעיבים בהכאת המן, וכמה פעמים דיבר בשיחותיו נגד הגבאים החוששים מ'בלבול' הילדים ומגבילים אותם, וכן נגד המכים 'בעל כרחם' "קול דממה דקה"... 'אוצר' שם).

87) ספר-המנהגים שם, 'אוצר' עמ' רנה, וש"נ.

88) לוח כולל-חב"ד, כפ"חיים ס"י תר"צ ס"ק צו מבן-איש-חי. וראה 'אוצר' שם.

89) ספר-המנהגים שם (במ"א ס"י תר"צ ס"ק יז מס' מטה-

אחר הקריאה מברך "הרב את ריבנו". אסור להפסיק בדיבור עד שייסיים הש"ץ את הברכה.

'שושנת יעקב'. "נוסח 'שושנת יעקב': 'ארוורים כל הרשעים, ברוכים כל הצדיקים"⁹⁰.

אחר-כך⁹¹ כורך את המגילה (וכן ביום). ואתה קדוש. קדיש (יהא-שלמא). עלינו. קדיש-יתום. אל תירא. אך צדיקים⁹².

הקורא מגילה לנשים, מברכות לעצמן (מעומד⁹³). ואם לאו - יברך הקורא⁹⁴.

הרמ"א פסק שאין לברך אחר קריאת המגילה אלא בציבור⁹⁵, אבל האדמו"ר מברך על קריאת המגילה גם ביחיד לפניו ולאחריה, הן בלילה והן ביום⁹⁶.

"גם בלילה ישמח, וירבה קצת בסעודה"⁹⁷, ויאמר יזעל הניסים' בברכת המזון.

משה: 'האיגרת הזאת' בלבד. המו"ל ד'לראות את מלכנו' מסר, שבכל השנים שבדק בווידיאו - נענע הרבי את המגילה במקומות אלו ח' פעמים.

90) ספר-המנהגים שם, וש"נ. וראה שלל הגירסאות המובאות ב'טור השלם'.

91) לוח כולל-חב"ד. כן משמעות לשון אדמוה"ז בסידורו שלא הביא עניין כריכת המגילה, כדעת סדר-היום, המג"א וסיעתם שאין קפיא מתי לכורכה, ומבאר זאת ע"ד הגלה וע"ד החסידות - משיחת פורים תש"ז, מוגה, 'שערי המועדים - פורים' ס"י נו, עיי"ש. והמסקנה - שעדיף [בהנחת השיחה (התנועות) תש"ז ח"ב ס"ע 157] הדגיש הרבי שהציבור ינהג כך, וכן העתיק ב'אוצר' עמ' רסא, אבל בשיחה המוגהת לא הזכיר זאת, ומשמע שזה נוגע גם ל"ש"ץ [להשאיר את המגילה פתוחה עד אחר ברכה אחרונה, שע"י זה ימשיכו ענייני המגילה להאיר בגילוי. [הרבי עצמו החל, בדרך-כלל, לגלול את המגילה עם סיום הקריאה, והמשיך בכך בשעת הברכה ('אוצר', עיי"ש), אבל כמובן זה אינו הוראה לרבים].

92) לוח כולל-חב"ד.

93) ע"פ שו"ע אדה"ז ס"ח ס"ג.

94) ברמ"א ס"י תרפ"ט ס"ב, מנ"א ס"י תרצ"ב ס"ק ה ופרמ"ג בא"א שם ועוד, פסקו שיברכו "על שמיך", אבל הפ"ח ס"י תרפ"ט (ובליקוטים) חולק ע"ז וס"ל שחייבות גם בקריאה ויברכו כרגיל. י"א שהרבי היה קורא את המגילה לנשים בבית הרב, ובירכו לעצמן "על מקרא מגילה".

95) רמ"א ס"י תרצ"ב סוס"א. ולדעת הב"י מסיק בכפ"חיים ס"י תר"צ ס"ק קכד שגם היחיד מברך. וכ' שכן פסקו האי"ח, מאמר מרדכי וכן איש חי, וכ"פ גם הערוך-השולחן (תרצ"ב ס"ה, גם כ'מנהג העולם').

96) ספר-המנהגים.

97) רמ"א ס"י תרצ"ה ס"א.

ז. קריאת פרשת זכור היתה צריכה להיות ביום הפורים עצמו, שהרי הנס דפורים קשור עם המן שהוא מזרעו של עמלק (כפי שמונה בפרטיות ב'תרגום שני'²³ את הדורות שבינתיים). והטעם שקורין פרשה זו בשבת שקודם פורים הוא - כמו שכתוב²⁴ "נוכרים ונעשים", שזוהו למדים שהזכירה (קריאת פרשת זכור) צריכה להיות קודם לעשייה (שהיא בפורים)²⁵.

ואף-על-פי-כן, אין קורין פרשת זכור כמה שבתות לפני פורים, אלא דווקא בשבת שקודם פורים - כיוון ש"סמכו עניין לו"²⁶, שהזכירה צריכה

בכל יום, עוד לפני היציאה להתעסק עם ענייני העולם, יש להתחמם ולנהל מלחמה נגד עמלק . .

בשעת התפילה

בעניין העשייה, מחיית עמלק שתהיה לעתיד? והמענה לזה - שהזכירה צריכה להיות קודם העשייה דווקא, כי, עניין העשייה ("ונעשים") גופא בא על-ידי זה שקדם לו עניין הזכירה ("נוכרים"). לאורך גיסא, יש מקום לטעון: מהו הצורך שיהיה עניין הזכירה היום - יכולים להסתפק בעניין הזכירה שהיה אתמול ושלשום, ויתירה מזה, יכולים להסתפק בעניין הזכירה שהיה לפני כמה דורות, ולשם מה צריך להיות עוד הפעם עניין הזכירה גם היום? ובפרט על-פי מאמר הגמרא²⁸ "אם הראשונים

להיות סמוך לעשייה. ולכן קורין פרשת זכור בשבת שקודם פורים, שיש לה כבר שייכות ליום הפורים, שהרי "מינייה מתברכין כולהו יומין"²⁷. ונמצא, שבעניין הזכירה ישנם שני תנאים: א) קודם העשייה דווקא, ב) סמוך לעשייה דווקא.

ו. והעניין בזה:

עיקר עניין מחיית עמלק יהיה בביאת המשיח, והיינו, שאז יהיה עניין העשייה, מה שאין כן עתה אין אלא זכירה בלבד, שהרי עניין מחיית עמלק בגשמיות אינו שייך עתה כלל, ואילו עניין מחיית עמלק ברוחניות אינו אלא זכירה לגבי העשייה דלעתיד.

וכיוון שכן, יש מקום לטעון: לשם מה זקוקים אנו עתה לעניין הזכירה - הרי אפשר להסתפק

23) אסתר ג, א.

24) שם ט, כה.

25) ראה מגילה ל, א. ירושלמי שם פ"ג ה"ד. לבוש אר"ח

סתרפ"ה ס"ב. ט"ז שם סק"א.

26) ל' חז"ל - ברכות כא, ב. וש"נ. וראה פרש"י מגילה כט, א.

27) ראה חז"ל סג, ב. פת, א.

28) ע"פ שבת קיב, ב (וראה לקו"ש חט"ז ע' 281 הערה 14. וש"נ).

29) ראה תיב"ע ס"פ בשלח.

30) ראה ז"ח ס"פ נח (כג, רע"ד).

31) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

ה"נזכרים" שהיה אתמול. והמענה לזה - שהזכירה צריכה להיות בסמיכות לעשייה, והתפילה אתמול אינה מספיקה בשביל המלחמה עם עמלק היום. והטעם לזה: אף שאתמול אמנם עמד בתנועה של התלהבות - הרי זה גופא שהיום לא עמד בתפילתו באותה תנועה של התלהבות, יש בזה כבר משום "אשר קרך", שנתקרר מההתלהבות דאתמול. ומצד קרירות זו - בל ימלט, שלאחרי כן, בבואו לעסוק בענייני העולם, לא יוכל לעמוד כנגד עמלק, והדבר עלול לגרום לתוצאות מבהילות. וזוהי ההוראה מב' העניינים האמורים שב"נזכרים ונעשים" - הן בזמן הזה גופא, והן בכללות הזמנים, דקאי על הזמן דעתה והזמן דלעתיד - שהזכירה שבזמן הזה תפעל את עניין העשייה, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

ז. הוראה נוספת משני העניינים האמורים, שהזכירה צריכה להיות קודם העשייה וסמוך לעשייה - גם בנגוע לעבודה של "נזכרים ונעשים" בזמן הזה גופא:

דובר לעיל (ס"ד) שבכל יום צריך להיות עניין ההתלהבות בתפילה, כדי שיהיה אפשר לאחרי זה להלחם בעמלק, שבא לקרר את האדם בענייני התורה ומצוות בשעה שעוסק בענייני העולם.

ושני עניינים אלו (ההתלהבות בשעת התפילה, והמלחמה בעמלק בשעת העסק בענייני העולם) הם ב' העניינים דזכירה ועשייה, "נזכרים ונעשים":

עניין העשייה - הוא לאחר התפילה דווקא, בשעה שעוסק בעניינים גשמיים, או אפילו כשלומד תורה שהתלבשה בדברים גשמיים, שאז שייך שיבוא אליו עמלק ויקרר אותו ויכריזו הלשון: "אשר קרך בדרך" - שעניין הקרירות הוא דווקא כשנמצאים "בדרך", בענייני העולם³², ואז מוחה את עמלק, בעשייה בפועל. מה שאין כן בשעת התפילה - הרי זה עניין של זכירה בלבד.

ואם כן, יכול אדם לחשוב: כיוון שהעיקר הוא בשעה שנמצא בעולם - לשם מה זקוק הוא להכנות קודם לזה בשעת התפילה? לאחר שיצא לעסוק בענייני העולם, ויבוא אליו עמלק - או אז יתבונן, יתעורר בהתלהבות ובאהבה ויראה, ואז ינצח את עמלק וימחה אותו!...

והמענה לזה - שלאחרי שעמלק כבר מגיע, אזי כבר...³³ אלא בהכרח שיהיה קודם לזה עניין ה"נזכרים", ורק עליידי זה באים לידי "נעשים". ולאידך גיסא, יכול אדם לחשוב שמספיק בעניין

פ. [.] מה³⁴ שנוגע לפרסם³⁵ - שמלחמת עמלק צריכה להיות בכל דור ודור ובכל יום ויום, ואי אפשר להסתפק במה שהיה לפני כן. אין להסתפק בכך שאביו וסבו היו כדבעי ("ער האט געהאט אַ שיינעם זיין, אַ שיינעם טאַטן"), או שגם הוא עצמו היה פעם "אַ שיינער איד"... אלא עליו לנהל מלחמה בתמידות נגד הקרירות דעמלק - כי מצד זה שיש אצלו עניין "הנחשלים", יכול "להתגנב" עמלק ו"ויזנב כן כל הנחשלים אחריו"³⁶, עד שנפעל בביאת המשיח את עניין "תמחה את זכר עמלק", ו"מחה אמה את זכר עמלק"³⁶, בקרוב ממש.

(התוועדות שבת תצווה, פרשת זכור ה'תשט"ז, תורת מנחם - התוועדות ה'תשט"ז ח"ב (טז) עמ' 109-116)

34) סעיף זה הוא המשך השיחה המוגהת דלעיל (הערה 1).

35) כפי שנעשית הרגילות "לקחת" מהתוועדות ענין כדי לחזור בבתי הכנסת (מהנחה בלתי מוגה).

36) בשלח יז, יד.

המן אינם בעמוד בפני עצמו⁶⁹. אָבֶל (רח"ל) תוך שבעה, הולך לבית הכנסת להתפלל ערבית⁷⁰ ולשמוע קריאת המגילה⁷¹. אם אין בעל־קורא מובהק כמוהו, יקרא הוא את המגילה לפני הציבור וגם יברך⁷². ואין לו לראות מיני שמחה⁷³. פורים נחשב כשבת לעניין אַבְלוֹת, היינו שנחשב במניין שבעה, ונוהג רק אַבְלוֹת שבצינעא, אינו יושב על הקרקע ונועל לעליו⁷⁴. לעניין משלוח־מנות, ראה להלן.

בתפילת ערבית אומרים 'ועל הניסים', ואין מפסיקים להכריז זאת קודם שמונה־עשרה [אלא מכים על השולחן כדי להזכיר]. (שכח 'ועל הניסים' - אם נזכר קודם ה"ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר ה"ה" אינו חוזר. אך קודם 'יהיו לרצון' האחרון יאמר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי..."⁷⁵). לאחר מכן, אומרים

69) ספר־המנהגים שם, וש"נ. צילום ברוך בהקטנה של שני עמודים ממגילה זו נדפס בס' 'איגרות־קודש - אדמו"ר מהר"ש', ברוקלין תשנ"ג, עמ' קמ, וב'ספר התולדות' של אדמו"ר המהר"ש, ברוקלין תשנ"ז, מול עמ' 21. במגילה זו כתוב: "להרג ולבדד" (ללא ווא"ו); "ואיש לא עמד בפניהם"; ושם ב'המן 'ארדי' חסר, ועוד פרטים שהובאו ב'אוצר' עמ' רסד ואילך. ודאי שיש לכתוב כן לכתחילה, ואף לתקן אם כתבו אחרת (ואינו דומה לדיון על תיקון בס"ת כשיש חילוקי דעות - ראה תשובת הדברי־נחמה חיו"ד סי' כא, נדפסה גם בהוספת לשו"ע אדמו"ר כרך ה' עמ' 1900 - כיוון שהמגילה כשרה בכל אופן).

70) ראה הערות הגר"י פ"ש לסי' פני ברוך עמ' תסא. ולכאורה גם אם יוצא מביתו לפני הלילה כדי להגיע בזמן לתפילה ולמגילה בבית־הכנסת, לא גרע מסליחות על ערב ראש־השנה (רמ"א סי' תקפ"א סי' א ומח"ש שם).

71) רמ"א סי' תרצ"ו סי' ד.

72) גשר־החיים ח"א עמ' רסא, רסג. שם הוכיח שיברך גם שהחינו, שלא כבחנוכה, כיוון שכאן הברכה היא גם בעד עצמו, עיי"ש. וכן דעת רוב האחרונים, נסמנו בילקוט־יוסף - (ה) מועדים, עמ' רמד.

73) גשר־החיים שם ע"פ המג"א תרצ"ו סי' ק ב, ושלפי דעות אחרות רק ממעט בה.

74) גשר־החיים ח"א עמ' רסא.

75) א"ר סי' תרפ"ב (בקי' מברהמ"ז - שם כותב אדה"ז בסי' קפז סי' ח' "וכן יש לנהוג"), משנ"ב וכפ"החיים שם. והכוונה קודם 'יהיו לרצון' השני (ראה בס' אשיישראל פמ"ח הע' י, וש"נ).

קדיש־תתקבל⁷⁶.

"אין מקום לשמיעת קריאת מגילה וכו' עליידי [רמקול] טלפון ורדיו וכן לגבי כל סוג אחר של שידור באמצעים אלקטרוניים, אפילו "שידור ח" - כי אין זה קול אדם כלל"⁷⁷.

קריאת המגילה⁷⁸: הרבי היה שומע את המגילה מעומד⁷⁹. בשעת הקריאה עומדים מימינו ומשמאלו של הבעל־קורא⁸⁰. הבעל־קורא ו"גם השומעים את המגילה כופלים אותה כאיגרת⁸¹, והכפילה היא לשלושה חלקים⁸². הרבי היה מברך את הברכות לפנייה ולאחריה עם הבעל־קורא, הן בלילה והן ביום⁸³. בדרך כלל השתדל הרבי, שהמגילה תישאר

76) יחידים לא ייצאו לקדש את הלבנה לפני קריאת המגילה (דפירסומי ניסא בציבור עדיף, אפילו במקרה שהגיע המועד האחרון, ראה שו"ת נודע־ביהודה קמא סי' מא ועוד, נסמנו בנטעי־גבריאל הל' פורים פרק מט. ועיי"ש אם השאלה נוגעת לרוב הציבור. וכש"כ השנה, שיש זמן אפילו לכתחילה כל הלילה).

77) ס' המנהגים עמ' 73 הערה 1. לקוטי־שיחות כרך ט עמ' 336. כרך כ"א עמ' 496. שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סי' רצ. וראה המובא בפסקי תשובות סי' תרפ"ט ס"ק ג. אגב, היו שאסרו משום כך שימוש ברמקול גם בחופה, אבל הרבי (א"י) יג עמ' רכא. וחבל שנשמט לע"פ מה' כרכי 'שערי הל' ומנהג') כתב שכאשר "אין מדברים דבוק לשפופרת, מובן שהקול מתפשט לכל הצדדים" דהיינו (וצריך לדרוש זאת בתוקף, גם בחופות שלא מאנ"ש, ומחן כאלה שנעשות במרומי האולמות וכדומה) שעל"פ עוד תשעה גברים ישמעו ישירות את הברכות שבחופה.

78) אף שעיקר מצות קריאת המגילה היא ביום (ולכן הוזכר ברשימת 'מבצע פורים' שהמוזכרים את הרבים יעדיפו את הקריאה ביום), הרי מי שיש לו אפשרות לשמוע מגילה בלילה - חייב לקיים זאת, אף אם עי"ז מטיל ספק באפשרותו לקרוא ביום (ראה שו"ת רדב"ז ח"ד סי' יג, הובא בקי"א לשו"ע אדה"ז סי' רעא סק"א. וע' בארוכה בזה בקובץ 'התמים' החדש, גיליון כז עמ' 54, וש"נ).

79) 'אוצר' עמ' רנה (וכך נפוץ, במיוחד בין אנ"ש. וראה כפ"החיים סי' תר"צ ס"ק ב).

80) 'אוצר' עמ' רנד.

81) שו"ע סי' תר"צ סעיף יז, וראה כפ"החיים שם סי' קב. ובס"ק קג הביא מהפרמ"ג, שיש להיזהר שלא תהיה נגרות על גבי קרקע, ואף לא תלויה מעל השולחן.

82) ספר־המנהגים, וש"נ בעניין השומעים. צריך חיפוש הטעם שלמנהגו כופלים ל' חלקים דווקא (למנהג העולם מקפלים לחלקים רבים, יריעה ע"ג יריעה - לוח דבר־בעתו).

83) 'התקשרות' גיליון לו עמ' 14. וראה שו"ע אדה"ז סי' ריג

פרשת ויקרא

חומש ויקרא

חומש ויקרא הוא חומש כללי, שכן בהיותו הספר האמצעי, הוא מכיל את שאר החומשים (כידוע שהקו האמצעי כלול מקו הימין ומקו השמאל). וכך בשם ויקרא נרמזת מעלתה של כללות התורה: "ויקרא אל משה" לא נאמר מי הקורא, שכן הקריאה באה ממהותו ועצמותו יתברך, שלמעלה מכל תואר ושם. וכאן נרמזת מעלת התורה - שבאמצעותה ניתן להתקשר עם עצמות הבורא. וכמבואר בתניא (פרק מז), שהקב"ה הלביש בתורה את רצונו וחכמתו, המיוחדים במהותו ועצמותו יתברך, ומכיוון שכן, "הרי זה כאילו נתן לנו את עצמו כביכול".

(התוועדות שבת קודש פרשת ויקרא תשל"ב)

ויקרא ה' אל משה

בשמה של הפרשה - ויקרא - טמונה הוראה בעבודת האדם לקונו: ככל עת ובכל שעה 'קוראים' לכל יהודי מן השמים ודורשים ממנו: התעלה! לך מחיל אל חיל בעבודתך! שתי פנים לקריאה זו: לבעל מדרגה גבוהה זו קריאת אתגר - אסור לך להסתפק בהישגך עד עכשיו, אלא עליך להתור להישגים נעלים יותר. ואילו למי שמצוי בשפל המדרגה זו קריאת עידוד - אל-לך להתייאש, שכן על-אף הכול תמיד בכוחך להתעלות ממצבך הירוד ולצאת מאפילה לאורה.

(התוועדות שבת קודש פרשת ויקרא תשמ"ב. תורת מנחם תשמ"ב כרך ב, עמ' 1107)

* * *

בסוף הפרשה הקודמת, פרשת פקודי, למדנו על גילוי אור גדול שהיה במשכן - "וכבוד ה' מלא את המשכן, ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד גוי", שזה גילוי שבא מלמעלה; ואילו בפרשתנו מדובר בגילוי מועט, הנרמז באל"ף הזעירה של 'ויקרא', והיינו אור שבא מלמטה, על-ידי העבודה בענייני העולם - צאן ובקר גשמיים.

אך על-אף הירידה בפרשתנו לגבי פרשת פקודי, הרי לפי סדר התורה עולים ובאים מפרשת פקודי לפרשתנו. שכן תכלית הכוונה היא לא בגילוי האור שבמשכן, אלא בגילוי שבתוך העולם, והגילוי הנעלה של פרשת פקודי אינו אלא הכנה והקדמה לגילוי בפרשתנו.

(התוועדות שבת קודש פרשת ויקרא תשכ"ד)

ויקרא ה' אל משה

מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים?... אלא: שהתינוקות טהורין, והקורבנות טהורין; ובואו טהורין ויתעסקו בטהורין (ויק"ר פ"ז)

כשאדם מביא קרבן על חטא שחטא, הוא מבטא בכך את הקרבה וההתקשרות העצמיים שלו לה' יתברך,

מנחה:

התפילה - "בשעה מאוחרת"⁶¹. וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'יהל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיח, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש.

מפטירים "דרשו ה' בהימצאו", ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁶².

גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע", ואם שכח (וכבר אמר שם ה' סיום הברכה) אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'יהיו לרצון' האחרון, והש"ץ אומר כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת-כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁶³, וכשאין נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כהנים.

אין אומרים תחנון, ולא 'אבינו מלכנו'⁶⁴.

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה רתענית-ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה] אי אפשר לפעול זאת - על-כל פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר שידחמנא ליבא בעי' - ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' - הרי 'מחשבה טובה, הקדוש-ברוך-הוא מצרפה למעשה'⁶⁴.

קריאת המגילה ב'מבצעים':

בשעת-הרחק, ניתן להתחיל את הקריאה בברכה מתחילת השקיעה (האמיתית, שהיא כ-4 דקות אחרי השקיעה הנראית, שהיא באזור המרכז: 5:52). ובשעת-הרחק-גדולה - אפילו מ'פג המנחה' (באזור המרכז: 4:37)⁶⁵.

טעימה: גם לאחר צאת-הכוכבים, אין לאכול קודם קריאת המגילה. אדם חלש מותר לטעום פירות וכדומה ומשקאות קלים ללא הגבלה, ומיני מזונות עד כביצה (ומי שצריך לקרוא מגילה וקשה לו בגלל התענית, ודאי יכול להקל בזה), וחולה מותר אפילו לאכול ממש, אך יבקש מאדם אחר שיוזכרנו לשמוע מגילה אחר-כך⁶⁶.

צאת הכוכבים באזור המרכז: 6:16.

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה: מחר בלילה - ליל שבת-קודש, לכן יש לזכור לקדשה עוד הלילה.

יום שישי

י"ד באדר - פורים⁶⁷

לקראת קריאת המגילה, ביום חמישי בערב, ליל פורים, מנהגנו ללבוש בגדי שבת ויום-טוב⁶⁸. "במגילה שכתב אדמו"ר מהר"ש נ"ע: א) לא כל העמודים מתחילים בתיבת "המלך". ב) עשרת בני

הרבי ב'מראות קודש' במקום שאפשר.

65) שו"ע סי' תרצ"ב ס"ב, פרמ"ג שם בא"ס א"ק א, ביה"ל שם, נטעי גבריאל פ"א ס"ה ושי"נ (וראה בקובץ 'הערות וביאורים' דש"פ תצוה השתא עמ' 67 ואילך). אך ראוי לכל אחד (לכוון במפורש שלא לצאת בזה, ו)לקרוא או לשמוע טוב לעצמו ולבני-ביתו אם כל הברכות בזמן.

66) רמ"א ומשנה-ברורה סו"ס תרצ"ב.

67) הנהגות בירושלים בימי 'פורים משולש' זה, פורטו להלן בסוף הלוח.

68) בדורות קודמים נהגו בהרבה מקהילות חב"ד, ובדורנו - בבית חיינו, ובשנים האחרונות נתפשט בין חסידיו חב"ד בכל מקום, ללבוש בגדי יום-טוב. וי"א שהרבי הורה כך באחת משיחותיו, למרות שמנהג זה בס' המנהגים הוא הראשון מ'מנהגי האדמו"ר' ש"אינם הוראה לרבים" - 'אוצר' עמ' רנד

ו'התקשרות' גיליון לו עמ' 14, עיי"ש. (בכף-החיים ומשנה-ברורה סי' תרצ"ה הביאו שיש ללבוש בגדי שבת **מבערב**. וכן משמע בספר-המנהגים שכתב זאת לפני תניית מחצית-השקל.

ראה גם התוועדות שבת קודש תשמ"ט ח"ב עמ' 439.

קרבה והתקשרות שלא נגע בהם החטא; ובכוחה של התקשרות זו לתקן את הפגם שנגרם על-ידי החטא. [וכמבואר בתורת החסידות, שבהתקשרות הנפש לאלוקות שתי בחינות: א) התקשרות עשויה - הנוצרת על-ידי קיום רצון ה' ('מצווה' מלשון צוותא וחיבור), והיא עלולה להיפגם ולהיחלש על-ידי אי-ציות, חלילה, לרצונו; ב) התקשרות עצמית - שאיננה תלויה במילוי רצון העליון; היא אינה נוצרת על-ידי ולכן גם לא נחלשת בהעדרו].
זוהי כוונת המדרש:

"יבואו שחורין" - תינוקות של בית רבן, שלא טעמו טעם חטא מעולם, **"ויתעסקו בשחורין"** - בתורת הקורבנות, המגלים ומעוררים את אותה בחינה בנפש שהיא למעלה מפגם החטא, אלא היא תמיד נקייה וטהורה.

(ליקוטי שיחות כרך כב, עמ' 1)

וסמוך ידו על ראש העולה (א,ד)

הסמיכה בכלל - כגון סמיכת ידיו של יעקב אבינו על בני יוסף, או סמיכת יהושע על-ידי משה - עניינה המשכה מבחינת עשר ספירות, שראשיתן היא ספירת החכמה. וכידוע, שעשר אצבעות הידיים הן כנגד עשר הספירות.

אף לגבי סמיכת הקרבן כן: האדם (בגימטרייה מ"ה) ממשיך אור עליון משם מ"ה על הבהמה (בגימטרייה ב"ן, השם שהוא מקור לעולמות), ובכך מאפשר לה להתעלות על-ידי עבודת הקרבן.

(ספר המאמרים קונטרסים א, עמ' 376)

ושחט את בן הבקר (א,ה)

אין ושחט אלא ומשך (חולין ל)

השחיטה "מושכת" ומעלה את הבהמה או את העוף ממצבם הנוכחי ומכשירה אותם לאכילה, כך שיוכלו להתעלות מדרגת 'חי' ל'מדבר', כאשר הם נעשים דמו ובשרו של האדם האוכלם.

אף ב'שחיטת' הנפש הבהמית כן: יש 'למשוך' ולהעלות אותה עד שתוכל להיכלל בקדושת הנפש האלוקית.

(ליקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1294)

ונתנו בני אהרון הכהן אש על המזבח (א,ז)

אף-על-פי שאש יורדת מן השמים מצווה להביא מן ההדיוט (יומא כא)

"מצווה להביא מן ההדיוט" - אפשר לעורר אהבת ה' באמצעות 'הדיוטות' ושפלותו של האדם. כלומר, כאשר אדם עושה חשבון-צדק מכל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו, ומתבונן בשפלותו ופחיתות-ערכו - הוא מתמרמר מאוד ממצבו השפל, וצועק אל ה' בצר לו, ואז מתעוררת בליבו אש התשוקה והצימאון לה'.
אהבה זו, שהיא בבחינת "אש של מטה", היא הכנה והכשרה לאהבת ה' הבאה מלמעלה, "אש של מעלה".

(ליקוטי תורה דברים עמ' עט)

מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה.⁴⁹
ואם קראוהו, וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם - יעלה.⁵⁰

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך...", "ה' ה' אל-רחום... ונקח", "וסלחת לעווננו" - אומר הציבור בקול רם, ורק אחר שסיימו אומרים הקורא בתורה.⁵¹ כשעלה הרבי לתורה, התחיל לאומרם יחד עם הציבור.⁵²

בקריאת הפסוק "ויקרא בשם ה'" (וכן כשאומרים אותו בתפילה) יש להפסיק מעט בין "בשם ל-ה'", כי בפסוק מופיע תחת המלה "בשם" טעם מפסיק, הטעם 'טיפחא'.⁵³
מחצית השקל:

נותנים 'מחצית-השקל' לצדקה ובפרט לבית-הכנסת ובית-המדרש, שהם בדוגמת המשכן והמקדש.⁵⁴ ביום התענית⁵⁵ לפני מנחה,⁵⁶ זכר למחצית-השקל

49) שו"ע סי' תקס"ו סי' בשם יש מי שאומר, והוא למעשה בשו"ת צמח-צדק (שער המילואים ח"א סי' י, ובמהדורת תשנ"ד א"ח סי' ק).
במשנ"ב סי' ק כ הביא מסידור דרך-החיים דה"ה למי שאין בדעתו להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שערי-אפרים ש"א סי' ט רק במקום צורך גדול, ובשו"ת שואל-ומשיב תנינא ח"ב סי' נח ושו"ת אפרקתא דעניא סי' עז מקילין בכלל, ולכאורה כן משמע משו"ת הצ"צ הנ"ל המביא לצירוף גם "ז' שאכלו פחות מכשיעור" שהרי מדובר שאח"כ יאכלו כרגיל).

50) לוח כולל-חב"ד בצום גדליה, ממשנה-ברורה סי' תקס"ו סוף סי' ק כא ושו"ת מנחת-אלעזר ח"ב סי' עד.

51) שערי-אפרים שער ח סעיף קז.

52) וסיים עם הש"ץ, 'התקשרות' גיליון מ ס"ע 18. ודלא כמ"ש בשערי-אפרים שם, שאומר רק עם הש"ץ.

53) לוח כולל-חב"ד, צום גדליה.

54) משיחות ש"פ שקלים תשכ"ד ותשמ"ב. אך אין בזה ח"ו משום שלילת תניית צדקה זו לעניים כפשוטה, ראה סה"ש תש"ג ח"א עמ' 303 (לקוטי שיחות ח"א עמ' 182, וסה"ש תנשא ח"א עמ' 320) - 'אוצר' עמ' רנב. כשמניחים הגבאים קערה, רצוי לציין בה במפורש לאיזו מטרה נותנים בה.

55) ספר-המנהגים - מנהגי פורים. מלשון זו נראה, שאין זה רק קדימת התינה לפני פורים, אלא שיש לזה קשר ענייני עם התענית, כמ"ש במקור הדברים (מהר"ל עמ' תכא, הובא בד"מ סי' תרצ"ד). ובכך החיים שם סי' ק כה מבאר "כדי שיהא צדקה עם התענית לכפר". ולכאורה עפ"ז צריך לתיתו אז גם **ביושלים ת"ו**, כמ"ש בלוח עץ-חיים, ולא כמ"ש בלוח כולל-חב"ד (וכנהוג בין אנ"ש שם) לתיתו שם במנחת פורים דפריים. וע"ע.

56) לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תרצ"ד סי' ממחר"ל.

שקשורה לנס פורים, "הקדים שקליהן לשקליו"⁵⁷.
כל אחד נותן שלושה מטבעות של "מחצית" מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן (בארה"ק ת"ו בימינו: שלושה חצאי-ש"ח)⁵⁸, ומנהג זה כולל את כל ישראל, ועל-כל-פנים - כל אחד מכן עשרים שנה ומעלה, או החל מ"ג שנה. ומה טוב ומה נעים - שיחנכו גם קטנים לתת ג' מחצית השקל מכספם ו' מפורסם המנהג לתת גם עבור כל בני הבית.⁵⁹ ובאופן שההורים עוזרים להם, שיוכלו לתת זאת מתוך הרחבה, ושיישאר להם עוד מספיק כסף לצורכיהם, כך שלא יחסר להם כלום.⁶⁰

57) ספר-השיחות תש"ג ח"א עמ' 299.

58) רמ"א שם (בעבר לא היו בארה"ק מטבעות של 'מחצית', ולכן הורגלו לתת חצאי דולרים (ראה לוח עץ חיים, ופסקי תשובות סי' תרצ"ד הערה 25), אבל כעת אין טעם לזה. כן לא מצאתי טעם למה שיש נותנים ג' פעמים ג' מחציות).

59) מהטעמים לזה: א) ברמ"א או"ח ר"ס תרצ"ד - כנגד ג' פעמים שכתוב 'תרומה' בפרשת שקלים. ב) רמו לשלושת ימים שצמו בימי אסתר, כדאיתא בספרים (מטה-משה סי' תשנ"ו), אלה-רבה סי' תקס"ו סי' ק ב) שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שמה שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלה לקדושה ממש - 'שערי המועדים' אדר, עמ' קמה. ג) ע"ד "אוריין תליתאי לעם תליתאי" רמו למתן-תורה בפורים "קיימו מה שקיבלו כבר", התועדויות תנש"א ח"ב עמ' 332.

ועניינה: נתינה בבת-אחת סכום השווה לכל - עבודה שלמעלה מדרי האדם, 'התועדויות' תש"ג ח"ב עמ' 311.

59) מג"א סי' תרצ"ד סי' ק ג מהגהות מיימוניות, כף החיים שם סי' ק כז, 'דרכי חיים ושלו' סי' תתמ"ג, שיחת תענית אסתר תשמ"ט - 'אוצר' עמ' רנב. - ולכאורה כאשר הם נותנים בעצמם, אין האב צריך לתת עבורם.

60) שיחות-קודש תשנ"ב ח"ב עמ' 787. ובספר-המנהגים שם, שהאדמו"ר נותן מחצית-השקל גם בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים, ע"כ. וכמו ששנינו (שקלים פ"א מ"ה) "אם שקלו - מקבלים מהם".

אגב, מלשון הרבי "מחצית השקל" משמע כמנהג הרווח שאין נהרין מלומר שנותנים ל"מחצית השקל", ולא כמ"ש בלוח א"י ועוד לומר דווקא **"זכר למחצית השקל"** (ע"ד החשש "שלא לייחד בשר לפסח" בס' תסט, ע"פ מסכת סופרים פכ"א ה"ד, סידור רע"ג, שו"ת גאונים מורח ומערב סי' מ, שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' עז ועוד). העניין והטעם נתבאר בשיחות-קודש תשכ"ו עמ' 219, כיוון שמוכח מהגמ" ב"ב טא, ורש"י ותוס' שם, וכן מהלימוד מהפסוק "כי באמונה הם עושים" שנאמר במחצית השקל, לענייני צדקה - שגם היא עניינה 'צדקה', עיי"ש. וראה גם לקוטי שיחות חכ"א עמ' 469. סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 287.

הלכות ומנהגי חב"ד

לחינוך ו"ספיקא לחומרא"³, יקיימו בעצמם מצוות אלו.

הרבה מהצעירים סומכים על הדעה שאפשר לצאת ידי חובה על-ידי שההורים מקיימים מצוות אלו, אבל לצערנו קורה שגם הורים רבים אינם מקיימים זאת כראוי. על-כן, עם כל הכבוד הראוי, מתבקשים הרבנים, המחנכים וההורים, להזכיר לילדים שתחת השפעתם ובכל בתי-הספר מכל סוג... לקיים באופן אישי את מצוות 'משלוח מנות' ו'מתנות לאביונים', ביום הפורים:

* 'למשלוח מנות' דרושים רק שני מיני מאכל, כגון תפוח ועוגה², שכל אחד מהם יהיה בשיעור 'כזית' לפחות (=נפח של קופסת-גפרורים); או מאכל ומשקה, כגון פרוסת עוגה ומשקה קל.

שיעור המשקה – רביעית (=86 גרם) לפחות.

* 'מתנות לאביונים' אפשר לקיים בשתי פרוטות, פרוטה³ [10 אגורות] לכל אביון. ומובן שכל המרובה בצדקה הרי זה משובח.

כשנותנים לחיילים וכדומה 'משלוח-מנות', יש להקפיד לתת לגברים בשם 'צעירי-אגודת-חב"ד'

3) ראה שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סי' רצב.
4) ממכתב המזכירות (אג"ק ח"כ עמ' קעז) – מתחילת הקטע הקודם. ואולי **הסוכריה** האמורה שם היא שיעור-מינימום (ראה הדעות בנושא בליקוט יוסף ח"ה עמ' שכ"ש ובפסקי תשובות סי' תרצ"ה אות יח, ושי"ט), ועל-דרך שביקש הרבי, מפני 'חוסר האמצעים' תפלין "כשרים בלי כל פקפוק" אבל "קטנים" (אג"ק ח"ב עמ' כה). אבל למעשה, פעם אחת (באחת השנים תשל"ו-יח?) כשהכניסו לרבי דוגמה מה'משלוח מנות' של צא"ח בני-יורק, הגיב שאחת המנות היא 'פחות מכשעור', ועקב זאת פתחו והשלימו כמאה אלף חבילות-מנות!
5) ערך ה'פרוטה' כיום – מעל 7 אג, ונפקא-מינה לנותן שווה-כסף.

הכנות לפורים

(המשך מהגיליון הקודם):

זיכוי הרבים:

מקרא מגילה: המזכים את הרבים במצווה זו, יעדיפו את הקריאה ביום על זו של הלילה, הן מפני שהציבור אינו מודע לה דיו, והן ועיקר מפני (וכדאי לפרסם) שהיא הקריאה העיקרית¹.

בשעת הרחק יש להקל לקרוא את המגילה בכרכותיה, גם ביחיד, קריאת הלילה – החל מיום חמישי אחה"צ בפלג המנחה² (באזור המרכז: 4:37).

"שתי המצוות: 'משלוח-מנות' ו'מתנות-לאביונים', מכיוון שהן עיקר בעניין הפורים, בנקל יותר לקיימן... ולכן החובה (והזכות) להשתדל ביותר... ולפרסם... [בכל דרך: מכתבים, כרוזים, עיתונות, רדיו, תקשורת אלקטרונית וכו']; (א) גודל מעלת מצוות אלו; (ב) שנקל מאוד לקיימן; (ג) שכל אחד ואחת שהגיעו לגיל מצוות מחוייבים בהן; (ד) ולא עוד, אלא שגם הקטנים והקטנות שהגיעו

1) ראה שער'ת סי' תרפ"ז ס"ק א, ונטעי גבריאל פמ"ב ס"ו. מאידך יש לדון אם אין זה סותר את הדין במי שיש לו הזדמנות לקרוא בלילה, שלא יוותר עליה מפני החשש שמא לא ירשו לו לקרוא מחר, ראה שו"ת רדב"ז ח"ג סי' יג הובא בקו"א לשו"ע אדה"י סי' רע"א ס"ק א. ושו"ת הצמח צדק או"ח סי' קיג, ובארוכה בקובץ 'התמים' החדש, גיליון כז עמ' 55 ושי"נ.
2) שו"ע סי' תרצ"ב ס"ד, פרמ"ג שם בא"א ס"ק א, ביאור הלכה שם, נטעי גבריאל פל"א סי"ה ושי"נ. וראה (גם בקשר לדעת אדה"י בזה) בקובץ 'הערות וביאורים' (אהלי תורה) דש"פ תצוה השתא עמ' 67 ואילך.

אלוקינו ואלוקי אבותינו, אתה האיל / איל מלך, ויעבור / במתו מספר⁴¹ / איל מלך, ויעבור / זכור רחמיך⁴² / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו⁴³ / הרשענו ופשענו⁴⁴ / משיח צדקך / איל רחום שמך / עננו ה' עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני⁴⁵ / 'אבינו מלכנו' הארוך⁴⁶, וכו'. 'ברך עלינו שנה טובה'; 'זכרנו לו...' [ולא 'זכרנו כ...'⁴⁷] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:
קוראים 'יחל'⁴⁸ בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים⁴⁸.

תענית ציבור וכו' נדפס **כמו שהודעת**, וכן צולם בסידורי 'תהלת ה' הישנים, וכן נשמע בבירור בהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת (התזת השי"ן במבטא רבינו ניכרת למדו), ולא כפי שתוקן בלוח זה בעבר ובסידורים החדשים ע"פ ה'סליחות'.

41) פיוט מסוג 'פזמון'. בסוף 'פזמון' "ברובם המכריע של סליחות הנדפסות – חוזרים חלק מחרוזת הראשון בין חרוז לחברו" ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (הערה 4 ב'ליקוט טעמים ומקורות' ה"ל), אך בוידויא מתענית-אסתר תשמ"ח ברור שהרבי חזר את כל החרוז הראשון גם בין כל בית ובית.

42) סידור תהלת ה' ה"ל עמ' 347. וצ"ל **פקדנו** בישועתך', ללא וא"ו, כבפסוק, וכן נדפס בסליחות – מנהג חב"ד'.

43) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעובדו' ולא עד בכלל, ואחרי 'אתה תענה, ה' אלוקינו' סוגרים הארון.

44) מדלגים "אז"א... אשמנו... סרנו..." כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה. י"א שהרבי היה מדלג גם "הרשענו ופשענו" (ראה גם: 'מעשה מלך' עמ' 120 ס"ט).

45) במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן תפילה זו בסיום הסליחות (ספר-הניגונים, ניגון רמז).

46) במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים, ניגון ו).

אין מנהגנו לומר חלק מ'אבינו מלכנו' פסוק בפסוק קהל וחזן, אלא אומרים כולו יחדיו מתחילה ועד סוף ('אוצר' אלוהי-תשרי עמ' קב).

בסידורי תורה-אור ותהלת-ה', והחל משנת תשמ"ג גם במחזור השלם, נדפס: **זְמִינּוּת**, וזאת ע"פ לוח התיקון לסידור חו"א (ני). תש"א – ובניגוד לסידורים הישנים) – 'אוצר מנהגי חב"ד' שם עמ' קא.

47) ספר-המנהגים עמ' 45.
48) ספר-המנהגים שם.

אף רק שלושה מתענים³⁴.
ואם אין, אומרו ב'שומע תפילה'³⁵.
סליחות³⁶.

אומרים אותן בעמידה³⁷, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו.
מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, 'והוא רחום' ו'שומר ישראל'³⁸, בסדר דלהלן³⁹.

קווה קיוונו / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אדם בקום / איל מלך⁴⁰, ויעבור / כי עמך / כרחם/

34) ספר-המנהגים עמ' 45, ושי"נ לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח-צדק או"ח סי' תקס"ו ולשו"ת שלו שער המילואים ס"ח, עיי"ש. ואף באג"ק חט"ז עמ' שיג ובהגהות הרבי ללוח כולל-חב"ד תשט"ז (הובא בלוח זה להיום) מעתיק הרבי רק 'ג' מתענים" ללא איזכור ה"שבעה שאכלו" כלל (וראה 'התקשרות' גיליון 18 עמ' 18).

35) משנה-ברורה סי' תקס"ו ס"ק יג.

36) סידור תהלת ה' (הישן) עמ' 359. החדש – עמ' 394. נשאלתי מדוע בסליחות שלפני י"ה מקפידים גם בשיבות חב"ד שהשי"ץ ילבש טלית (ע"פ מרז"ל שנתעטף הקב"ה כשי"ץ ולימד למרעה' י"ג מידות), משא"כ בסליחות דתענית-ציבור. והרב אשר-לעמיל שי' הכהן, רב קהילת חב"ד ביתר, ביאר שאם מניח תפלין יש בזה קבלת-עול ואין מקפידין, ע"ד מנהג ליטא שהעולה לתורה יתעטף בטלית, שאין הם מקפידים עליו אם מניח תפלין. וע"ע.

אם חלה ברית מילה היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, אף שא"ת תחנון, אומרים סליחות ויודי כרגיל. וכן אם יש חתן בו ימי המשחה. פעם הורה הרבי שהחתן יצא אחרי חזרת השי"ץ כדי שיוכלו לומר נפילת-אפיים, ויחזור לאמירת הסליחות (ראה 'התקשרות' לעשרה בטבת השתא, גיליון תרצ"ט עמ' 18 הערה 10). לענין 'אבינו מלכנו' חידש הרבי (ו' תשרי תשל"ה) שאמירתו תלויה בתחנון, וכן נדפס בסידורי תהלת ה' החל משנת תשל"ח בשולי 'למנצח יענד' (והיה למראה עיני הרבי).

37) מובא מס' קיצור של"ה.

38) כך נהגו תמיד במניין של הרבי (ואינו דומה לסליחות דצום גדליה, כי שם נכלל 'שומר ישראל' בנוסח הסליחות עצמו).

39) ע"פ לוח כולל-חב"ד, ספר-המנהגים עמ' 53, וליקוט טעמים ומקורות" מכ"מ אדמו"ר נשיא דורנו הנדפס בסוף 'סדר הסליחות על-פי מנהג חב"ד'.

כשהיה הרבי מתפלל עם הציבור (כגון בעברו לפני התיבה בשנות האבילות תשכ"ה ותשמ"ח), לא היה אומר 'אשמנו', כיוון שכבר אמרו בסדר התפילה, אך בשנת תשכ"ו יצא רק לאמירת ה'סליחות', ואז אמר 'אשמנו' מפני שלא היה **אצלו** בסדר התפילה ('אוצר' עמ' רט).

40) במחזור השלם וב'סליחות – מנהג חב"ד' נדפס תמיד **הנועת**, ואילו בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דבה"ב,

ולנשים בשם 'נשיחב'ד'⁶, וכדי שהם בעצמם יקיימו את המצווה - יש להדריכם להחליף את המנות (ובלית ברירה, יקיימו זאת במנות המוכנות להם בחדר האוכל)⁷ בנייהם לבין עצמם, איש לרעהו ואישה לרעותה. כמו־כן יש לחלק להם מטבעות כדי שיקיימו 'מתנות לאבינונים'.

סעודת פורים: זמנה לכתחילה בשחרית⁸, אך בשעת הדחק (וכפרט כשמוזמנים ציבור רחב ומזכים אותו במצוות היום וגם במצוות ש"ק⁹ - כמוכן בהפרדה מלאה¹⁰ בין אנשים לנשים)¹¹, ניתן לעשותה¹² עד זמן הדלקת הנרות, ואז ידליקו הנשים נרות שם (בתנאי שישתתפו בסעודה שלאחר־מכן), אם אפשר - על השולחן שאוכלין עליו.

(6) ע"פ הרמ"א סו"ס תרצ"ה) וגם דברי ההתעוררות לנשים - שיבואו מנשים דווקא (אוצר' עמ' רפו, משיחת אדר"ח אדר תשל"ה).

(7) ועד"ז במאושפזים בבית־רפואה ובית־אבות ותלמידים בפנימייה וכו'. ועצ"ע בד"ן בני ישיבה שאינם משלמים. ולכאורה ראה לעניין זה מדין בן סורר שנגב מאימו (סנהדרין עא,א) ומדין פת שעל השולחן (או"ח סי' שסו, בשו"ע אדה"ז סט"ז), ומאידך צ"ע מדין אורח שקידש במנתו, שלהרבה דעות מקודשת רק מספק (אה"ע סי' כח ס"א), עיי"ש בב"ש ובאוצר הפוסקים ס"ק צב בארוכה). וראה בס' מצת מצוה פ"א ס"ט וש"י.

(8) רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב. לוח כולל־חב"ד. שיחות: קודש תשל"ז עמ' 805, ושיחת ש"פ משפטים תשמ"א הנחת הת' ס"כה (אינן מוגהות). ובקצות השלחן סי' טט בבדי השלחן ס"ק ח כתב שכמה שאפשר, יש להקדימה מפני כבוד השבת. (9) ולכן במצב זה אם א"א בנקל יש לקדש אפילו ב"שעה שביעית" (5:40 עד 6:40 בכל מקום באה"ק) ולסמוך על דעת אדמוה"ז בשולחנו שע"פ גולה חובת הקידוש מייד קודמת לה (ראה בס' רעא ס"ג, שערי הל' ומנהג או"ח ח"א סו"ס קמא (שם מופיע גם לימוד זכות על אלה שאין נוהגין בזה כלל באה"ק), קיצור הלכות שם הערה 13, 'התקשרות' גיליון שפט).

(10) במחיצה דווקא, כיוון שמדובר ב"משתה ושמה" - ראה שערי הל' ומנהג חלק אה"ע סי' ככו. 'התקשרות', גיליונות: תקפ"ח, תרמ"א ותרמ"ה.

(11) כשא"א גם להתחיל לפני 'שעה עשירית' (באזור המרכז: 2:49), כמבואר בס' רמט, בשו"ע אדמוה"ז ס"ז.

(12) מן הסתם עשויים לבוא גם כאלה שלא שמעו מגילה, ולכן יש להתחיל יותר מוקדם, כדי שישפיקו גם את קריאת המגילה.

אחרי־כן: 'פורס מפה ומקדש'¹³ המעוניינים לאכול סעודת שבת אז - אחרי הדלקת הנרות מפסיקים לאכול, פורסים מפות ומפיות לכסות את כל הלחם¹⁴ שעל השולחנות, אומרים 'שלום עליכם' ו'אשת חיל'¹⁵ ועושים קידוש של שבת. מי ששטה יין בסעודה, לא יברך 'הגפן' בקידוש. ממשכים באכילת לחם (יותר מ'כביצה', ולפחות 'כזית'¹⁶) ללא 'המוציא', ובברכת המזון מזכירים הן 'ועל הניסים' והן 'רצה'¹⁷, ואחר־כך מתפללים קבלת שבת וערבית.

שבת קודש פרשת ויקרא

ח' באדר־ב' - פרשת זכור

מן הדין יש לגלול את ספר־התורה השני לפרשת זכור לפני תפילת שחרית (אם לא עשו זאת קודם־לכן)¹⁸.

שחרית: מוציאים שני ספרי־תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע. מניחים את הספר השני ואומרים חצי־קריש, הגבהה וגלילה, ובספר השני קוראים למפטיר בפרשת תצא (דברים כה, יז"ט): "זכור..."¹⁹.

לדעה הנפוצה של הפוסקים העיקריים, פרשת זכור היא מן התורה.²⁰

(13) ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' רעא ס"ט י"ג. ס' המנהגים עמ' 57 (ד"ה כשחל). אף שרבותינו נשיאנו בעצמם לא נהגו בפרשת מפה (ראה סה"ש תש"ד עמ' 39 ואילך, ועוד; מסתמא מפני החשש בזה ע"פ גולה - בשו"ע שם סו"ס יא, וע"פ קבלה - בכך החיים שם ס"ק כב. ראה 'משבחי רבי' עמ' 155. ראה גם 'לשמע או'ן' עמ' קמא), הנהיגו זאת אצל החסידים, כנראה מפני חשיבות עניין ההתועדות. וגם מה שבגלל האי־סדר בר"ה תשד"מ, הפסיק הרבי הנהגה זו בהתועדותיו מאז ואילך (ראה יומן 'רישומה של שנה - ה'תשד"מ' עמ' 51, ו'התועדות' תשד"מ ח"א עמ' 323), שמעתי ממנה מרבני אנ"ש שאין זו הוראה כללית לכל מקום ולכל מצב, אלא שחובה על האחראי לדאוג מראש לכך שהמשתתפים יקיימו את כל הפרטים כנדרש. (14) גם את הלחם הפרוס - ראה ש"ש 'הכלתה פמ"א סכ"ה, וש"י.

(15) ראה לוח 'דבר בעתו'.

(16) שו"ע אדמוה"ז סי' רעד ס"ו וסי' רעא ס"א.

(17) שו"ע אדמוה"ז סי' קפח ס"ז.

(18) שהרי "אין גוללן ס"ת בציבור" כנפסק בס' קמד ס"ג. ועיי"ש בב"י ד"ה וכתב המרדכי.

(19) לוח כולל־חב"ד.

(20) שו"ע אדמוה"ז סי' רפב סט"ז [הכוונה רק לעצם עניין הקריאה בציבור, אך פרטי הקריאה - בשבת זו דווקא וכו'.

לכמה פוסקים, גם נשים חייבות בשמיעתה, וכפי שנהגו נשיישראל [בדורותינו] לבוא לבית־הכנסת לשמיעת פרשת זכור²¹.

כתב כ"ק אדמו"ר: "בקריאת פרשת זכור (ופרשת תצא) - וכן בקריאת פורים (ופרשת בשלח): "זכור עמלק" בצירי או בסגול - יש בזה מנהגים שונים, ולא שמעתי הוראה בזה. לכאורה נכון לקרות שניהם, ובפרשת זכור (ופרשת תצא) להקדים 'זכר' ואחר־כך 'זכר', ובקריאת פורים (ופרשת בשלח) להקדים 'זכר' ואחר־כך 'זכר'²².

כבר לפני כמה דורות כתבו גדולי־ישראל שיש לבטל את ה'מנהג' 'להכות' את עמלק בקריאה זו²³. הגבחה וגלילה לספר השני²⁴.

אם יש רק ספר־תורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קריש אלא גוללים לפרשת זכור. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר עליית המפטיר. אולם את החצי קריש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר. הפטרה: "כה אמר ה' צבאות, פקדתי... (שמואל־א טו, ב"ל־ה)²⁵.

אומרים 'אב הרחמים'²⁶, וכן 'צדקתך' במנחה.

הם מדרבנן, ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 341 הע' 3 ובשוה"ג]. וראה בהנסמן באנציקלופדיה תלמודית כרך ב עמ' קסו, ערך 'ארבע פרשיות' הערה 59 - שיחת ש"פ זכור תשמ"א, הנחת הת' ס"א. וראה 'התועדות' תשד"מ ח"ב עמ' 1188. תשמ"ט ח"ב עמ' 443.

(21) משיחת פ' זכור תשמ"ג. לשונות שונים בשיחות הרבי וכו' בנדון הובאו ב'אוצר מנהגי חב"ד' - חודש אדר' (נדפס יחד עם מגילת אסתר ו'שערי מגילה', הוצאת היכל מנחם, ירושלים תשס"ב. להלן: 'אוצר') עמ' רמה.

אם־כי אין לברך ברכת התורה על קריאתה לנשים בלבד (שו"ת מנחת־יצחק ח"ט סי' סח).

(22) ספר־המנהגים עמ' 72, והביאור באריכות בהערה שם.

לכאורה, לאלה הקוראים בתורה במבטא הספרדי או במבטא הנהוג באה"ק שאינם מבדילים כלל בין צירי לסגול, אין מקום לכל זה.

(23) בילקוטי־יוסף כרך ה (מועדים) עמ' רנט הביא זאת משו"ת בן ימין ומהר"א פאלאג'י. וראה 'התקשרות' גיליון קט עמ' 18.

(24) רגילים שהאוחז את הס"ת הראשון אינו עומד להגבהת הס"ת השני (וכ"פ בשו"ת קנקי־תורה ח"ה סי' טז).

(25) ספר־המנהגים עמ' 33. לוח כולל־חב"ד.

(26) היום־יום לש"פ זכור, אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב עמ' קסד, וכן משמע מסתימת לשון רבינו בסידורו - קצות־השולחן סי' פ בבדי־השולחן סוף ס"ק יג. לוח כולל־חב"ד.

יום חמישי

"ג באדר - תענית אסתר"²⁷

חולה (אפילו שאין בו סכנה)²⁸, מעוברת ומניקה²⁹, ויולדת כל ל' יום³⁰ - פטורים מהתענית³¹.

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר³². השוכב לישון וברעתו להשיכם לאכול או לשתות, יתנה בפירוש לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם רגיל לשתות בקומנו, אין צריך להתנות לשתיה³³.

עלות השחר באזור המרכז לדעה המקדימה: 3:46.

הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בכרכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'דפאנו', 'אם יש בבית־הכנסת

(27) טעם מחודש בשם 'תענית אסתר', ראה בליקוטי־שיחות כרך ו עמ' 371.

(28) רמ"א סי' תרפ"ו ס"א. וכן המצטער הרבה מכאב עיניים (שם), וזקנים תשושי־כח (כה"ח תק"ג ס"ק ו).

(29) רמ"א שם. והיינו במעוברת אחר מ' יום או שמרגשת חולשה ושינה, ומניקה - בפועל (ראה נטעי־גבריאלי בין־המצרים פ"ה, וש"י).

(30) דינה כחולה (שו"ע אדה"ז סי' של ס"ה), נטעי־גבריאלי שם. (31) ולענין חתן וכלה בו' ימי המשתה בתענית זו דנו בפוסקים, ורבים מקילין. ראה משנ"ב סי' תרפ"ו בשערי־הציון ס"ק טז, סי' כה־חיים תקמ"ט סקי' ותרפ"ו סקט"ו וס"ק כח, קיצושו"ע ח"ב קמא ס"ב, יחווה־דעת ח"ב סי' עה, ונטעי־גבריאלי נישואין ח"ב פכ"ה ס"ג ד' וש"י.

(32) בסידור אדמוה"ז 'סדר ספירת העומר' כ' שהצום מתחיל בעלות השחר. (וראה בזה: אגה"ת פ"ג, לקו"ש כרך כב עמ' 313 ו'התקשרות' גיליון קא עמ' 17 בשם הרב, שהאמור בתניא לשעה מוקדמת יותר מדבר רק בתענית־תשובה (וע"ע שיחות

קודש - בלתי מוגה - תשנ"ב ח"ב עמ' 494 ע"י ציון 12). אמנם במקור הדין שהרבי מציין שם בתוספתא תענית פ"ב ה"ה הוא בתענית גשמים, ובגמ' פסחים ב,ב איתא ע"ז "תענית ציבור" סתם, וברש"י תענית יב סע"א "בכל תענית שהוא אוכל מתחשך, ואפילו בתענית יחיד", וברמב"ם הל' תענית פ"א

ה"ח הובא בב"י ושו"ע סי' תקס"ד נפסק שהדין שווה בכל תענית שאוכלין בה בלילה "בין ציבור בין יחיד" - ואולי כיוון שהנושא מוקשה "הבו זלא להוסיף עלה", ובפרט שרש"י הנ"ל משמע שתענית ציבור קלה מתענית יחיד).

(33) שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. בכ"ה חיים שם ס"ק ז אוסר זאת משום אכילה לפני עלות השחר, אבל באג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ג עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל על־פי זוהרה, מותר לכל הדיעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה.